

โคลงสุภาษิตประจำภาพ
ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสมรรัตนศิริเชษฐ

โปรดให้พิมพ์เป็นนิพนธ์ลงพิมพ์ใหม่

พ.ศ. ๒๔๗๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ส
PL
4206.8
๓๑๓๙๕

โคลงสุภาพษิตประจำภาพ
ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสมรรัตนศิริเชษฐ

โปรดให้พิมพ์เป็นมิตร์พลีขึ้นปีใหม่

พ.ศ. ๒๔๗๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

โคลงสุภาพษิตประจำภาพ
ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสมรรัตนศิริเชษฐ
โปรดให้พิมพ์เป็นนิตรพลัชนียใหม่

พ.ศ. ๒๔๗๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

อธิบาย

โคลงสุภาษิตไทยที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้จารึกแผ่นศิลาติดไว้ที่
รูปภาพซึ่งโปรดฯ ให้พระอาจารย์อินโข่ง วัดราชบูรณะ
เขียนไว้ที่ผนังรอบประตูและหน้าต่างพระอุโบสถวัดพระ
ศรีรัตนศาสดาราม

สุภาษิตที่เขาเขียนภาพและแต่งโคลงเหล่านี้ เป็น
สุภาษิตไทยมีมาแต่โบราณมักชอบอ้างและกล่าวเป็นอุปมา
อุปไมยในพื้นเมือง รุกนมากบ้างน้อยบ้างแพร่หลาย พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้รวมสุภาษิตไทย
เหล่านี้มาเขียนรูปภาพไว้ที่ท้องถนนที่ทรงบาตรในบริเวณ
พระอภิเนาวนิเวศน์แห่ง ๑ ก่อน ครั้นทรงปฏิสังขรณ์วัด
พระศรีรัตนศาสดาราม จึงโปรดฯ ให้พระอาจารย์อินโข่ง
เขียนที่ผนังรอบประตูหน้าต่างพระอุโบสถวัดพระศรีรัตน
ศาสดาราม แต่โคลงนั้นจะโปรดฯ ให้ใครแต่งหาทราบไม่

ขออำนาจคุณพระรัตนตรัย และผลอันเกิด
แต่เชษฐาปจายนกรรม จงประสิทธิ์มุนุญผลแต่
ท่านทั้งหลายทุกเมื่อเทอญ

สินะ ราม

วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๗๒

โคลงสุภษิตประจําภาพ
ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

๑ หน้าเนอใจเสอ

๑ หน้า เนตรดมซ้อแม่	มฤคิ
เนอ นุ่มนวลคุดิ	แต่หน้า
ใจ พาดแก่ง โกงมี	จิตคั้ง
เดี่ย ดุดันกถันกถ้า	โกรธร้ายอย่าดํมาน ฯ

๒ หน้าไหว้หลังหลอก

๑ หน้า กถวิหิวหิกย่อน	ขอกกถ
ไหว้ นบดบเค็ยรชน	ช่อนเค้า
นดิง ดับกถบัยกถน	โตบ้อง บึงเฮ
หลอก เดห้ ดิงหลอกเจ้า	เล็ดล้าหลายชบวณ ฯ

๓ น้ำกลอกใบบัว

๐ คนกตมตั้งน้ำกลอก	ใบบัว
ขำนิขำนานูตัว	กตมกตั้ง
ใครเสวณะพั้ว	พินยุก
มันจักเพโททั้ง	โทษร้ายถึงเรา ๑

๔ มะกอกสามตะกร้าไปไม่ถูก

๐ พบพาดพุดพดัดัน	ดมไหว
เพื่อพจน์ส์บถไถด	หลอกตั้ง
มะกอกสามตะกร้าไป	ปาเปด้า
บ่ถูกด้กผดพัน	เด้ห้ดินดมพาด ๑

๕ กะลาครอบหัว

๐ เลือกเค้ยรส์ญจรเข้า	เค้ยงคน
หัวร่อริกพดิกคน	พุดจ้อ
กะลาครอบหัวชน	เลือกแทรก กตางเฮย
โหลกเด้อมเดบดินด้อ	เดิดล้าดังลุง ๑

๖ ไม้หลักปักกุมลควาย

๑	จำคนโตไฟด่พด้า	พาดหลาย
	ไม้หลักปักกุมลควาย	เปรียบข้าง
	ผู้ใหญ่พูดกตัมกตย	โอนอ่อน เอนอຍ
	คนรักฉินซังบ้าง	เกตุยดฉินทอชมน ๗

๗ แปรเหลี่ยมแปดคม

๑	ชื่อหมอล้อยค้อ	แหดเหลือ
	ถักฉกชาวบกเรือ	ซุ่มตั้ง
	แปดคมแปดเหลี่ยมเดื่อ	เอาทุก ด้านเฮย
	ชนชนิดเช่นนคอง	เก็บเข้าคุกขัง ๗

๘ เขี้ยวบเรื่อสองแคว

๑	เขี้ยวบเรื่อสองกวางเค้า	คนคด
	ขุนโจทก์จำเคยดด	คำแค้น
	บอกกตอบายปด	ปองแต่ ทวีพยเฮย
	ต้องฝ้ายหงแยบแย้ม	อย่างนบาปเหลือ ๗

๕ เสียมเขาควายเป็นชิ้นกัน

๐ แค้นชั่วชั่วแหย่เข้า	ยุคน
ด่อนนี่เดียม โน่นชน	แต่ได้
ต้องผ่ายไม่ทราบจน	ชววยทเถาะ กันเฮ
เฉกเดียมเขาควายเป็น	ชวิดได้ฟุงฟัง ฯ

๑๐ เหล็กแข็งตัดได้

๐ เหล็กกับชนคิมัดได้	โดยปอง
ด้ตัวมกด้ตัวน้ำฟอง	ฝึกได้
คนซื้ออ๋อนตามคดอง	คำปราชญ์ ง่ายนา
พาดชากิแข็งชนให้	อ๋อนด้นด้สุดแรง ฯ

๑๑ ไม้คดตัดได้

๐ ไม้คดควรตัดได้	โดยปอง
เหล็กนากชินเงินทอง	ทูปได้
เค็ยรฉานชากิดำฟอง	เพ็ยรคัก ชื้อเฮย
คนคดชนคดให้	ชื้อด้นด้สุดเพ็ยร ฯ

๑๒ แม่น้ำคดเจวพายตามได้

๑ แม่น้ำคดคดตดเดยว	เด้ห้ห้ตาย
แจวถ่อเรือพายผาย	ผ่านได้
น้ำจืดคดคดขวนขวาย	ผืนผืน ขากนา
ปราชญ์สุดโปรดแก่นไค้	คดเคี้ยวคนพาล ๗

๑๓ ไม้ โกงตัดได้

๑ คนโกงโกงยิ่งไม้	โกงกาง
โกงกิ่งแก่นถากถาง	คัตได้
โกงคนคิดคดขวาง	คัตยาก
เห็นว่าโกงอย่าโกด	หตบให้ โกง โกง ๗

๑๔ อย่าคบคนพาล

๑ คนบิติกิจเกยจคร้าน	การงาน
ยังตั้งสอนจับการ	ถูกถ่า
ชาติพาดบิคเกิดขวิดมาน	มองจับ ยากเฮย
ทรวาว่าบิคอย่าค้ำ	คบเข้าด้วณทูน ๗

๑๕ ข้างนอกสุกใสข้างในสกปรก

๑	นกยางข้างนอกดำ	เด็ดขาว
	แต่ได้พดด้วงเป็นขาว	ชันว้าย
	เด็กพาดนอกถนนขาว	กะกระดาษ
	ในจิตใจตามกบ้าย	บางใบอ่อนเป็นหนอง ๆ

๑๖ ออย่าประมาทเสือหัว

๑	เลื้อยหินนอนนั้งแห้ง	เห็นโครง
	ตุ๊กม้นักโขยง	คาบเคียว
	พาดเจดีย์ยอดดาดโอง	กตเดศ เต็มอนา
	ออย่าประมาทมันเลี้ยว	แต่เนื้อเถื่อนนั้ง ๆ

๑๗ ให้เหยื่อเสือผอม

๑	ให้ กรรมกรเซะไซ้	แด้วงหา
	เหยื่อ ศพด้วงด้วงมา	มากถ้วน
	เดื่อ เด็ฟไม้อ้อมอา	หารเหตุ หิวแย
	ผอม ดั่งพาดผอมอ้วน	อาจคนคนขุน ๆ

๑๘ สอนถึงขั้นต้นไม้

๑	ฝึกหัดพานรให้	บันพฤษ
	เห็นว่าช่วยการภัก	แต่เห็น
	สอนโจรสอดักฝึก	หัดเขี้ยว ซาญเฮย
	สอนแปลท่าบ่อตองัก	กอบเกือการงาน ฯ

๑๙ สอนจรเข้ว่ายน้ำ

๑	ตั้งสอนตั้งตัวจรเข้	คงคา
	ให้แหวกวนเวียนนา	ริชห้วย
	เปรียบปราชญ์ตั้งสอนดำ	นุศิษย์ พาดแผ่
	งั้นเก่ง โกงยิ่งย้าย	อย่าเยื้องยักสอน ฯ

๒๐ ชีไพรรงให้กระรอก

๑	ชี ช่องทางหว่างต้นไม้	พฤษษา
	ไพรรง ตั้งรุกหา	ไช่น้อย
	ให้ ดำนักเดี่ยวรณัน	ชาติโณด เขตตาเฮย
	กระรอก ตั้งคนหมอก้อย	โทษร้ายอย่าชยาย ฯ

๒๑ อย่าเลี้ยงลูกเสีย

๑ สนโศคนได้ตรึก	ตรองการ
เลี้ยงลูกเด็สดำมานัย	มุ่งร้าย
เด้ให้เลี้ยงบุตรอันรพาด	พาสัก ให้เนา
ความผิดมันมักบ้าย	ถูกต้องคนเต็มช ๑

๒๒ อย่าเลี้ยงลูกจรเข้

๑ คนเขตบ่อได้นึก	กาดนาน
เลี้ยงลูกจรเข้หาญ	ฮักร้าย
เด้ให้เลี้ยงลูกอันรพาด	พาคิด ให้เนา
เขาแต่ความร้ายบ้าย	บวกลบเอนเหม็นเต็มช ๑

๒๓ ย่นแก้วให้ถึง

๑ ดั่งเครื่องประดับให้	วานร
ฤาจักอาจอาภรณ์	ผูกไซ้
อย่าควรดั่งดั่งวร	โอบาท
ให้พวกพาดบอดไม้	ใบ้รู้รักษา ๑

๒๔ เห็นลูกบัตถิกกว่าเพชร

๑ ผดบัตถิเช็ดไว้	เหนือหัว
ผดเพชรเท่าผดบัว	บ่เอือ
ควรวกถั่วบ่อคืดกถั่ว	คืดกถั่ว ร้ายเย
เห็นผดเป็นชอบเกอ	ก้อข้างขาดทุน ฯ

๒๕ ทิ้งแก้วลงน้ำ

๑ อ้นชพาดคดั่งเค็ดม	เซตากมด
เขารัตนอำพด	ผ่องเนอ
ทิ้งถงนที่ชด	โคนชัว จริงนา
เห็นชัวเป็นคเกอ	ก้อข้างฉิบหาย ฯ

๒๖ ตั้งม้าไล่บาตร

๑ ผู้ตั้งม้าไล่	บาตรรังษ์
โดยจิตต์ คืดตรงปดง	ปดดเป็ดอง
ฤาโดยเจตนัจฉานง	หวงอวดเชานา
คองแยบคองอย่างเของ	ยากรู้ใจจริง ฯ

๒๗ นักปราชญ์ตกเบ็ด

- ๐ เทียมปราชญ์ ไร่ปราชญ์แป๊ะ ปดงกรรม
 ยามค่ำตกเบ็ดงำ เงอนตั้งอัน
 กตางวันรักปล้ำพำ พิมพ์ มนต์เฮย
 หวังจะกตบถบช้อน แคะไค้คำฉิน ฯ

๒๘ แมลงเมาเข้าไฟ

- ๐ แมลง ค่อมมอมมิดหน้า นึกโตน
 เมา หมีนินร้ายไฟ รุงฟ้า
 เข้า เป็ดวดวกประลัย ตาญี่พ เปด่าเฮย
 ไฟ ดึงบาปกรรมกล้า ดวกผู้พาดเซลา ฯ

๒๙ เห็นกงจักรเป็นดอกบัว

- ๐ เห็นกงจักรดุจต่าง ดอกบัว
 ขอทักเทิดทูนหัว ดั่งให้
 เสวยทุกขทัพราบลึกคิ้ว เต็มปดต เปดองเฮย
 ผดพิบากแต่คงได้ เตือครั้นรำคาญ ฯ

๓๓ ^๕เรือถ่มเมือจอด

๐	เรือเทียบถึงท่าแล้ว	แตะมา
	ถ่ม ตะตวยโภคา	ชวดไซ้
	เมือ หนุ่มเท่าถึงชรา	แสงตั้ง ไตเฮย
	จอด จ่อจวนเจียนได้	ตั้งนคูนยเดี่ย ๆ

๓๔ ^๕ข้านอนเตียง

๐	คนจนจิตต์เก็ยจควาน	ควรวาน
	เขาแต่โอ้อาการ	คี่ธา
	ยดเตียงใหญ่หมอนขวาน	เอนอาตม์ นอนแฮ
	หันกดับหัวเห็นถ้ำ	โง่แท้นอนเตียง ๆ

๓๕ ^๕ข้านั่งปุม

๐	คนข้านั่งปุม	ปุมป้อ
	นั่งไม่ทันน่วมหนอ	แตกเหต้า
	เปรียบชาตินายขอ	ยกยศ ให้แฮ
	ตงบงปานเป็นเจ้า	จัดจ้าจองทอง ๆ

๓๖ ข้ำเห็นแก่กิน

๑	ด้ว้ชาติทาด์ค้ำ	คนทมิฬ
	เช็ดเค้นเห็นแก่กิน	กับเข้า
	ยื่นนอนนั่งกตางดิน	เดินค้ม ได้เฮย
	ด้ว้ช้อย้าหยอกเข้า	หยาบเข้าชาติล้ถุด ๑

๓๗ ถ่มน้ำลายรดฟ้า

๑	ถ่มน้ำลายรดฟ้า	พุนฝอย
	ฟ้าบ่ถูกกตบถอย	ถูกเกล้า
	เหมือนคนตีดคุนถอย	โตกเดื่อง ภาเฮย
	ใครประทุษฐูท้านเท้า	โทษค้องตนเอง ๑

๓๘ เด็กเดาะอิฐเล่น

๑	เด็กเดาะอิฐเล่นไถล	หญิงชาย
	มักกระเด็นโดนคาย	โดคกตั้ง
	ถูกค้อถูกเคี้ยวกาย	ผู้ใหญ่ โกรธนา
	จำอย่าหลงเด่นทั้ง	อิฐน้้นก้อความ ๑

๓๕ เตาใหญ่ไข่กลม

๑ เตาใหญ่ไข่กลมให้	หายรอย
หวั้งบ่เห็นฟองฝอย	ฝู เฟื่องเท้า
ผู้ใหญ่ช่อนกตคอย	ระวังโทษ คนเฮ
กตบเกตุ๋นโทษคำเข้า	เพื่อให้หายแผด ฯ

๔๐ แย่งก้างกันกิน

๑ แย่ง เงินทองทั่วแท้	นาดวน
ก้าง ทุกดั่งสัตว์ปีกวน	ก่อร้าย
กัน เองพี่น้องชวน	โกรชแย่ง ก้างเฮย
กิน แย่งกันยุ่งย้าย	เพราะก้างกามคุณ ฯ

๔๑ ดึงค่างบน

๑ ดึงค่างเบรียมเดให้ผู้	พาดชด
ดึงด่างเดหัยค้คน	ตำได้
ค่างชุนอยู่บนกต	ยค้ค้กดี ดุงนา
บนด่างบ่กตยค้ได้	ชัวชบออกเด่มอ ฯ

๗๗
4206.9
๓๑๑๙๕
ค. ๒

๓๕

๔๒ ท่องบางตะพาน

๑	ถวิลปราษฎ์เป็รื่องเสียว	ปรีชา
	ไม่เด็กกตฤตเกิดปภา	กฏ ^๕ เกอ
	หนูนคุณทวทิต้า	ดรรพดัตว์ ดุชเฮย
	เพราะพระทานทองเชือ	ชาติเทั้รวมคุณ ๗

๔๓ ท่องเนอนพคุณ

๑	ทงนพคุณเดิดดำ	ภาดถาน
	กำเนิดบ่อบางคพาน	ม่ง ^๕ เนอ
	ทงธรรมชาติด้าสน์ด้า	ดรรเพ็ชญ์ พระนา
	พิเศษมุดม่งเชือ	เช้นเนอนพคุณ ๗

๔๔ บัวเกิดในตม

๑	บุษบงก่อเกิดเบือน	เปือกตม
	ตอกด่วงเดนนามชม	ขึ้นหน้า
	เป็รียบปราษฎ์เกิดเบือกปม	เป็นมนุษย์
	เดิดด่วงมนุษย์ดุดฟ้า	ทวหต้าดรรเด็รีย ๗

๔๕ ช้างเผือกเกิดป่า

๐ ดำรงเศวตอุบัติน้ำ	แดนธกาน
มาตุโพธิ์สมภาร	แต่ตั้งได้
เปรียบปราชญ์ปรีชาญาณ	เกิดอยู่ ไทนา
มาตุสัมมบรมไท	ช่วยเขื่อนนรรคธรรม ฯ

๔๖ ทำนาพื้งน้ำ

๐ ทำนาต้องพื้งน้ำ	ฝนนอง
ไถหว่านผลพูนกอง	เกี่ยวได้
เปรียบปราชญ์ฉลาดปอง	การกิจ ตนนา
ต้องหว่านพืชผลให้	ชุ่มน้ำใจชน ฯ

๔๗ แร้งเสพสัตว์ตาย

๐ แร้งรูปเรอร้าย	รุกข
เสพสัตว์ตายกายฉุย	เฉียดคตตั้ง
เปรียบปราชญ์รูปปลุกปุยุ	ภายนอก หมองนา
แต่จิตต์ภายในพื้ง	เฟื่องสร้างทางกุศต ฯ

๔๘ ขุนหนามเหนือเหลือง

- ๑) ผตขุนหนามนอกเหนือ ในเหลือง
 ช่างอ่อนหวานยวงเป็ดื่อง เป็ดื่องห้อง
 เปรียบปราชญ์ไม่รุ่งเรือง นอกครู करना
 ในจิตต้อ่อนหวานพร้อม เพราะพร้อมงามเหลือ ฯ

๔๙ ต่อไม้ให้ยาว

- ๑) ทำการกิจคิดด้วย ปรีชา
 เห็นว่าต้นปัญญา ยากใช้
 เติมต้อคิดคิดหา ความได้ ด้วยเฮย
 เถกเช่นชนต่อไม้ ยึดได้ โดยกาต ฯ

๕๐ อย่างข้างทั้งตัว

- ๑) พึ่งเพียรหมั่นก่อเกื้อ การงาน
 ทุกสิ่งถาวรพักการ ขย่ำค้าง
 คงรอยพักหนึ่งนาน นอนสุข
 เอาอย่างชนอย่างข้าง ดูกู้กั้นขึ้น ฯ

๕๑ เอนำลุ่มท้อ

๐ ทำการอย่าอดใจ	อารมณ์
หมั่นเกิดนานท่านชม	ขึ้นหน้า
อุตุดำห้เพิ่มเติมนิยม	ยามยาก ก่อนแย
นำลุ่มท้อไม่ช้า	ชอบแล้วอ้อมหลาย ๆ

๕๒ ฝนทั้งเป็นเข็ม

๐ ฝนทั้งเหล็กเหล็กบ้าน	เป็นเข็ม
ดำเร่จตามน้กเต็ม	แต่ไซ้
การงานสิ่งโตเต็ม	และด่วง เป็ถึงงนา
สู้บดิ่งสรรพโตได้	เดรั้จด้วยปากเพียร ๆ

๕๓ สี่ไฟให้ติด

๐ สี่ไฟไม่ติดแล้ว	อย่าหยุด
อุตุดำห้ สี่อุตุตุตุ	เช่นข้อ
ไฟคงติดบุงจุตุ	ถ่มจิดค้
ถ้าตะเพียรจิดค้ท้อ	ชวดได้ตามประสงค์ ๆ

๕๔ จับใจให้มัน

๐ จับตั้งใจให้มัน	คงความ
อย่าปด้อยปดะตาม	แต่ได้
ถึงตายอย่าผดะตาม	พดิกไพร่
จึงจะมีชัยไ้	ชอบไม้มือเหนียว ๆ

๕๕ คั่นให้ตาย

๐ บับตั้งใจบับคน	จนตาย
อย่าปด้อยปดะหมาย	ไม่พดั่ง
มันจะพดิกแพดงหงาย	บิตขบ
แม่ไม่มันคงตั้ง	คิดร้ายปตายมือ ๆ

๕๖ เขี่ยบเต่าสองตีน

๐ ยกอย่างเขี่ยบเต่าตั้ง	เต็มดอง บาทแฮ
เต่าไม่อาจดิกกระดอง	โดดได้
ความตบตั้งใจตรง	ตรวจณัด แน่แฮ
ยึดที่ยืนยืนไว้	มันแล้วเล็ดคุณ ๆ

๕๗ หลนปลาร้าต้องมีครู

๐	ดรรพวิชชาช่างใช้	การงาน
	ถามก่อนทำขำนาญ	ทุกถ้ำ
	อย่าทำนึ่งนึ่งการ	งานมัก เดี่ยวพอ
	ดูแต่หลนปลาร้า	แรกต้องมีครู ฯ

๕๘ ผู้ตีแปดเสาแทรก

๐	ผู้ตีแปดเสาแรกเดิน	ดีบด้าย
	คือชนกชนนีหมาย	คู่อย่าง
	ตั้งศักดิ์บ่ได้มคตตาย	ขาดคตาด ก็นินา
	แปดชั่วว่ลาวดีบด้าง	ห่อนด้นคูนยวงค์ ฯ

๕๙ ไม่ร่มนกจับ

๐	พฤษไพโรใบงอกเงอม	จำแดง
	นกข้อมมาแอบแฝง	พุ่มไม้
	เฉกชนรุ่งเรืองแรง	บุญก่อน หนุนนา
	ชนจึงมาให้ ใช้	เพราะเชอบบุญด้นอง ฯ

๖๐ ฟังหูไว้หู

๑ ความดั่งใดเถาต้น	เห็ดออกครุ
ควรรุทรวงซึ่งชู	เที่ยงแท้
ฟังหูหนึ่งไว้หู	หนึ่งชอบ
หูไม่เบาความแม่	แม่นแล้วเด็กคุณ ฯ

๖๑ นอนสูงให้นอนคว่ำ

๑ นอนดั่งสุดภาคพื้น	ฟังแปร
ผืนพังกุรคว่ำดงแด	แห่ดังหล้า
เมื่อพบดั่งใดแด	คุณนัค เนตรเฮย
ผืนผอนได้ทุกถัก	เที่ยงแท้ทางผล ฯ

๖๒ นอนต่ำให้นอนหงาย

๑ ดัดแดนใดค้ำค้ำ	คั้นหมาย
นอนต่ำให้นอนหงาย	พักตรไว้
เมื่อสรพลัดหัวหาย	หลากเด่น มาฤ
ว่าร้ายดั่งจักได้	ดับร่อนผ่อนเกษม ฯ

๖๓ เข้าป่าอย่าเสียเหมือง

๐ คนดีควรมีย่ำ	คิดเคื่อง
ไปป่าอย่าเสียเหมือง	มาน้ำ
ยามอยากอาบกินเนื่อง	นิจันั่ง ด้บายแย
เดกชอบชนคั้ตา	เด็ดข้างขาดแคตน ๑

๖๔ เข้าเมืองอย่าเสียขุน

๐ ขย่ำคิดโหดโหดค้อ	ถ้อบุญ
เห็นท่าทางมีคุณ	คิดให้
มาเมืองอย่าเสียขุน	นาหมื่น พันพ่อ
ของนอบน้อมถวายไว้	ท่านได้ดู้ดี ๑

๖๕ หนามยอกเอาหนามบ่ง

๐ เดียนยอกมือแคะเท้า	ทุกขทน
หนามบ่งเอาออกจน	หมดได้
ทัพคั้กรบพุ่งพด	เราเพียบ แด่วพ่อ
ขอทัพเมืองใหญ่ให้	ต่อสู้ คั้กั้ศุนย์ ๑

๖๖ อียัตมดอกหญ้า

๑ อียัตมดอกหญ้ายั่ว	ยามจน
ดอกดำชาติชกชน	ชั่วแท้
เป็นไทยคบทาสทน	ทุกข์เท่า ก็นินา
ดอชใช้ดอกไม้แม่	เด็พยเค้ร่าเด็ยดี ๆ

๖๗ ไฟเท่าหึ่งห้อย

๑ เชื้อเพลิงเท่าหึ่งห้อย	จำรูญ
ใหม่ทุกตั้งเผาคุนย	บันบ
นครชนพรงไฟรบดย	บุญอย่า หมิ่นเฮ
แมนหมนใหม่ชวน	ชั่วหน้านานเหตอ ๆ

๖๘ เอมอจไฟ

๑ ฐูว่าเพลิงรุ่งเร้า	เปลวฮื่อ
ชย่าพ้อชย่าเอามือ	จบัจ
ทรวบชัตทานระบือ	เรื่องเคช
ควรชย่าพะพองก	เก็ยวชองชตชน ๆ

๖๕ อย่าหมิ่นคนเล็ก

๐	ส่งวนตัวอย่าหัว	หาญหุดง
	หมิ่นท่านเด็กเกิดพงศ์	เพศฟ้า
	พิษเพียงวิศม์วงศ์	นาคราช เด็กนา
	เด็กแต่ตัวพิษกล้า	ตอดแต่ตัวตายเร็ว ฯ

๗๐ อย่าลบคมดาบ

๐	อย่าละทิ้งดู่ได้	เด่นคม
	ดาบจะบาดเจ็บระบม	บอบช้ำ
	ผู้ใหญ่ยศคารม	แต่ดั่งดิ่ง ไตนา
	อย่าลบถ้อยถ้อยขำ	ยั่วเข้าเกิดความ ฯ

๗๑ อย่าไขว่หน้าข้าง

๐	รู้ว่าข้างตุร้าย	เมามัน
	อย่าไขว่หน้าฉานพัตัน	แตกร้า
	เทียบท่านโกรชไครครัน	เร่งครัน คร้ามนา
	เร่งหลบหัตถ์ก่อนกร้าว	โกรชกริ้วอย่าขวาง ฯ

๗๒ อวดแรงแข่งข้าง

๑	อย่าอวดแรงแข่งข้าง	คชดสาร
	จงทุ่มเงาเทงปราณ	ปราศแท้
	เฉกยกนั้ศรมิบาด	เถลิงราช ดีรีนา
	อย่าแข่งขันชดแม่	พลาดม้วยมถายวาย ฯ

๗๓ อย่าฮักสู้เสอ

๑	อย่าทนนึกฮักดี	เลื่อทมิพ
	มันจักกักกายกิน	เมื่อพดง
	ขันดักกับมินทร	หมายชนะ ฤาพอ
	ดูท่านยศยิ่งยง	ยักย้ายฉิบหาย ฯ

๗๔ ควายขวิดคอย่าขวาง

๑	ควายขวิดกันอย่าห้าม	ขวางกลาง
	คนจักเจ็บปวดวาง	ชี้พม้วย
	เพียงพาดค้ำถากถาง	ชกค้อย กันเฮย
	ใครแทรกกลางขวางด้วย	ดูจได้ฮาดูร ฯ

๓๕ ชักขุมตามขวาง

๑ ชัก ขอนดักกิ่งต้น	ตามขวาง
ซุง ใหญ่ยาวโยระยาง	ยากคัด้อย
ตาม ใจยากตากกลาง	ขอนขัด ขวางเฮย
ขวาง ดังชักขวางถ้อย	ท่านผู้คัดตั้ง ๑

๓๖ ไม้ชักคัดไม้ซุง

๑ ไม้ ไม้เขาผ่าปล้อง	เกรี้ยกเป็น
ชัก อ่อนบางเบาเห็น	ชอบได้
คัด ขอนใหญ่ไม่กระเด็น	ต้นป็น ป็นา
ซุง เปรียบผู้ใหญ่ใคร	คัดค้านเหตกเหตว ๑

๓๗ อย่าเดินนอกทาง

๑ อย่า ขอนขวายบายเท้า	ทรมาน
เดิน เทียวหลงทางกาด	เน้นซ้ำ
นอก จากอริยสถาน	แล้วผิด
ทาง ไร่ทางแปดถั่ว	ค้ำแล้วไหลหลง ๑

๓๘ ไม้้งามสอยมะเจือ

๑ ขุควิเอาไม้้งาม	ด้อยมะเจือ
กนคตคิตบิตเถือ	กึ่งเบ็ดย
ชวเน็ยวเน็ยวง่ามเห็ดือ	ตำกึ่ง หักแฮ
กั๊งว่ลวามค่าตเศย	ตัดค้องโทษอุทธรณ์ฯ

๓๙ ขว้างมะม่วงบนยอด

๑ ขย่าเอาไม้เท้าคว่าง	เวहन
หมายถุกมะม่วงผด	ห่อนได้
คนเซตาท่าวฉินคน	ฉดาดพ่าย แพ้ฎา
เซตาทย่าฮักหาญให้	เห็นอยแพ้วแรงเพ็ยร ฯ

๔๐ เคียวอ้อต่างอ้อย

๑ ขย่าหตงเคียวรบอ้อ	เอาชาน
อ้อดศรด์ฎาหวาน	ตุจ้ออ้อย
เว็ยบโอราทของพาด	พามิต ให้แฮ
ถ้าเสัพย์ได้ใจอ้อย	โทษแท้พัตันเห็น ฯ

๘๑ อย่าเชื่อเรื่องราว

๐ อย่าทงจิตคคคคคคคค	ถือคค
ประจบเป็นเพื่อนมี	ดูชให้
อย่าเชื่อเรื่องราวท	พลาดยับ เทียวพ้อ
ผิดชอบกอบคุณไว้	พึงครังคราวเซ ฯ

๘๒ เห็นเข่าคานหามเอามือรคกน

๐ ห็นเห็นเข่าชนช	คานหาม
มือประคานกนตาม	ไต่เต้า
อย่าพ้ออย่าพ้อตาม	ถวนเขย่ง
เข่าจกหัวเข่าเย้า	ว่าบ้ายค้เผยอ ฯ

๘๓ เตยยกตนเอง

๐ ดักุดตนค้ำทง	ทรพด
แต่หียงอยากสูงยด	หยามช้ำ
บอกบ้ายค้ยกตน	โตบั้ง
คนจกเกดยดท่วหน้า	ไม้ช้องสรรมเดริญ ฯ

๘๔ คนเตี้ยเขย่งเท้า

๑ คนต่ำยศศักดิ์	กุดวงศ์
ไม่คิดเจียมคนหลง	เขย่งเท้า
เดินเทียมท่านสูงพงศ์	ภุมไม่ ควรพอ
อย่าใฝ่สูงเขาจะเข้า	ยัวเยียมยัมหยัน ๑

๘๕ เป้าหอยโข่งต่างสังข์

๑ สังข์เป้าไม้รูป	ดีสังข์
เป้าแต่หอยโข่งดัง	ตุ้ตุ้ย
ของจริงมัจฉา	จำเพาะ จริงนา
เขาแต่ของเทียบทุ้ย	เทิดอ้างแทนจริง ๑

๘๖ เป้าสากต่างบี่

๑ เป้าสากต่างบี่แก้ว	ควรฤา
เป้าเท่าไ้ไม้ภา	ไม้ก้อง
ดังไ้ไม้ดีถือ	ทิชฐิวา ดีนา
เพ็ชร์ยกรงบ่าวร้อง	เงียมต้นดรรเดรัญ ๑

๘๗ ต้ม้องปากแตก

๑ คนโรไว้ตาภัดัน	เดื่อมยัค
ญาติมิตรไม่มีหมด	พวงพ้อง
อุตุดำห้เทียบกต่างพจน์	พุงช่วย คนแฮ
เปรียบตั้งคนเคาะฆ้อง	ปากกว้างฤาตั้ง ฯ

๘๘ กระจายหมายจันทร์

๑ กระจายหมายมุ่งได้	ดวงเดือน
ตัวดำดักุดเหมือน	ไฟรน้อย
อย่าคิดคู่สูงเพื่อน	สุดฝั่ง แด่วงนา
อย่าใ้สูงจักได้	ดกเคยเดี่ยวตน ฯ

๘๙ พันหักกักอ้อย

๑ คุชนทนคหักเหียน	เห็นขัน
โยจ้งยักยัน	กักอ้อย
ดูคบด้มรดอัน	เอนโอร
แก้บ่เจียมตัวน้อย	หนึ่งได้อายคน ฯ

๕๐ นุ่งเจียมห่มเจียม

๐	ตัวจนคนไปน้อม	นับนาม
	เจียมนุ่งเจียมห่มงาม	แง่หน้า
	อย่าขี้มัววเขาตาม	ตัวยาก จนนา
	เขาจักกถ้าวขวัญซ้ำ	ชั่วต้องคิดิน ฯ

๕๑ หุหนวกอยากฟัง

๐	ต่องได้ตหนวกนิกหน้า	อดสู้
	ยังอยากฟังขันธ์	คร้อง
	ดำเนียงไม่เหือดหู	หุ้ไป ยินแฮ
	คงพาทึงอย่าพร้อง	พรว้าไ้อ้ายคน ฯ

๕๒ ยมผ้าผูก

๐	คิดคิดด่มเพชหน้า	บัดศรี
	มี หุผ้าผูก	ชื่อไซ้
	แค้นแกนลุ่มบปรัย	ใครเปรียบ เขาฤา
	แท้ว่าคนค้ำได้	แตกอดคุณ ฯ

๕๓ กิ่งกำไ้ทอง

๑ กิ่ง กำเนิดหน้าเอื้อ	ทำหัว
กำ ดกดูจถวายตัว	แต่ไท้
ไ้ ทองผูกคอมัว	เมามั้ง จึงเฮย
ทอง เทียบยศยกให้	เผ่าผู้หู่คุณ ฯ

๕๔ จอดเรือไ้ต้นไม้

๑ ออย่าจอดเรือที่ไ้	พฤกษา
จักไค่นัทันนา	ถ่มอู้
เปรียบปลุกซึ่งเคหา	เทียบท่าน ไหญ่เฮย
บุตรบ่าวท่านมากผู้	เฟ่งแกดังนิบหาย ฯ

๕๕ กลิงครกขนเขา

๑ คนค้ายศคักัดทั้ง	กุดวงค์
หมายมุ่งเอาอนงค์	นาฏถ่า
เหมือนกถิงครกขนตรง	เขาดัด ดุงนา
เห็นว่าบวยการกา	กึ่งบ่าเบาหน ฯ

๕๖ บรรทุกเกวียนหนัก

๐ บรรทุกเกวียนหนักแล้ว	มักหัก
ใจอย่าทำเกินศักดิ์	จักแปด
ถอยดาวพาดชนจัก	เขายั่ว ได้นำ
ทำแต่พอควรแม่	เหมาะได้ดีเหลือ ๆ

๕๗ ประทุกสำเภาเพียบ

๐ ประทุกสำเภาเพียบถัน	มักจม
ควรคิดแต่งตัวดม	ศักดิ์ผู้
ผิดพลาดอันชนชม	บ่ยั่ว เขายา
แม้ว่าทำเกินผู้	ยากครั้งคราวโครม ๆ

๕๘ จรเข้กับคลอง

๐ จรเข้ยาวใหญ่คำ	ขอบคลอง
คัมภีร์คิดคำพอง	ไม่นาน
ถูกศิษย์อาจคิดอง	หลบหลั่ ครุแ
บุตรต่อสู้ บาดค้อย	อย่าได้มากมาย ๆ

๕๕ จอดเรือขวางคลอง

๐ จอดเรือขยำผูกให้	ขวางคดอง
เขากัดโคนบ่นปอง	กต่างร้าย
ตั้งไกรเร่งปรองคอง	ตม่อน กัณหา
เห็นไม่ยื่นยอมย้าย	ยักเยื้องอย่าขวาง ฯ

๑๐๐ หลุกกลางปล้อง

๐ กำดั่งท่านต้นทนะถ้อย	คำถาม
คำพูดตั้งใดตาม	แต่พร้อม
เด็กกความอื่นแทรกความ	กต่างเรื่อง
เหมือนหลุกต่างปล้อง	ไผ่ไม้ไผ่ควร ฯ

๑๐๑ นุดหางช้าง

๐ ขยำยึดหางช้างเมื่อ	แต่นัด
วังบ่อแรงทิว	โทษแท้
เหมือนเมื่อยยึดด้าม	มีวั้น ชุ้ยเยย
ขยำยึดเขาอับแอ	อ่อนแต่กัดตัวเอง ฯ

๑๐๒ บังความชอบบ่าว

- ๑ บังความชอบบ่าวไว้ หนอนาย
 ความชอบบ่าวมีหลาย บิดไว้
 ชอบบอคว่าตัวชวย ชวนนี้ นั่นนา
 บ่ยกเสนอดสนองให้ บ่าวบ้างบ่ควร ฯ

๑๐๓ ช้ชองให้คนจร

- ๑ คนจรดีช้ให้ ดั่งด้าย
 ทราบว่ามาแต่ไกล แปรดกหน้า
 อย่างช้ชองคดาโคด โดยคด่อง
 โคกระบือช้งม้า มักม้วยมันชะโมย ฯ

๑๐๔ เลียงหมาไต้ถุน

- ๑ เลียงคนไต้ไ้รู้ ด้นองคุณ
 มีแต่ปองผลาญทุน ทพยไต้ถ้อง
 เลียงถุนจ้ไต้ถุน ดักว่า
 เหตุว่าเห่าโจรเขื่อง ขยาดข้งยังดี ฯ

๑๐๕ คำกะตังbungเฉอ

๑ นายโตภตถาณิกหน้า	หลังเล่มขอ
คำแต่ตังbungเฉอ	ชื่อใช้
ไถ้เข้าตาดากหยอ	แย่งบ่าว เอานา
นายเซ่นนออย่าได้	อยู่ด้วยนิบหาย ๑

๑๐๖ คนลุ่มอย่าข้าม

๑ คน คราวเซซวดเข้	ยันพาย
ดัม ระเนนออนหงาย	แผ่หัด้า
อย่า มองมุงเหมาหมาย	ตุ๊กไม้ ชนเฮย
ข้าม หมิ่นประมาทหน้า	ทำชนคงมี ๑

๑๐๗ ไม้ลุมจิงข้าม

๑ ไม้ดัมนอนแนข้าม	ควรรการ
ถึงจะไต่ต่างตพาน	ฟังได้
คนดัมดับบวิการ	ยศศักดิ์ เลื่อมเฮย
แม่หมิ่นข้ามหมิ่นไม้	เซ่นนไปควรร ๑

๑๐๘ ญาคูข้างชนกัน

๑ คนต้นคานคดคอง	ดูชั้น
ข้างคางข้างคั่นกัน	แย่งไว้
ข้างคู้คู้มน	คั้นหมด
เห็นคดออกไปได้	มันแต่ควรวคั้น ๆ

๑๐๙ กบคนजर

๑ คนजरอ่อนคบให้	ความสูง
เขาจักกอบโกยทุกข	ทุ่มให้
อย่าควรคิดความสูงนุก	เนาร่วม เรือนนา
เร่งประหยดระมัดได้	ตั้งนี้เป็นคุณ ๆ

๑๑๐ ทนุหนมอหนึ้น

๑ คนนอหนมอหนึ้นโฮ	ฮาดูร
จักพาดจักแพดงพุน	ทุกขให้
คิดการแต่หนึ้นมุด	มักพาด
ควรคิดสุขุมได้	มันไม่มอดดี ๆ

๑๑๑ วัไม่กินหญ้าอย่างข่มเขา

๑ พฤษภหน้ายภักษราง	แรมรด์ หญ้าแ
ไคนข่มเขากัดกค	กอดบ่อน
ผพงไม่รบพจน์	โอดาท
ถอนตั้งหวังโอบอ้อม	อกโ้เปเต่าศูนย์ ๆ

๑๑๒ ังคปลวกเพิ่มเขา

๑ ด้อเดี่ยวคเอาทรวัยผู้	ทรพด
มาเผอเจอแจกคน	ครักกรน
บมิกวระชวาชวน	จนเพิ่ม รวยแ
ดินปลวกเพิ่มผาพัน	มักแพภัยตัว ๆ

๑๑๓ ไซ้กระทบหิน

๑ เอาคนอ่อนคักผู้	ดงคราม
อื่กอ่อนบัญญัติความ	มักแพ
เหมื่อนเอาไซ้ไปปาม	กระทบ หินชย
เป็ดอกไซ้บางบู้เท	บั้นบไปเอง ๆ

๑๑๔ เอาเบ็ดขันประชันไก่

๑ จนไก่เอาเบ็ดเข้า	ขันเงิน
เข้าขัดความหวังเพดิน	จิตต์ไว้
เฉกชนดตาดเจริญ	รับไป ทั้นแะ
ได้แต่คนขัดให้	สัตว์ร้องญาติ ฯ

๑๑๕ จุดไต้ โคนตอ

๑ ชูไต้ไถ่ดุ่มเต้า	โคนตอ
เจียนเข้าแข่งชากอ	หักขัน
คนพลาพูดต่อพลอ	แพดงด้ดุด
เจอพูดจน โคนต้น	ไต้รู้ ดักตน ฯ

๑๑๖ โคนกล้วยอย่าไว้หน่อ

๑ การโคนกล้วยอย่าไว้	หน่อแนม
มีจักจี้เด็กเทรอกแซม	ดีบเหง้า
โคนพาดพวก โกงเกม	กุดโคตร มั้นแะ
จึงจักคูนยี้เดือมเค้า	เงื่อนเดียนคัทรู ฯ

๑๑๗ ปล่อยเสื่อเข้าบ้าน

๑	ปลดปล่อยเสื่อเข้าบ้าน	เดิมคง
	เห็นบ้านคนองพองพวง	เที่ยงแท้
	อย่าหมายว่าไม่ทนง	คงคิด ร้ายแน่
	ปล่อยศักรหมู่แพ้ว	เพ่งเพียงปล่อยเสื่อ ฯ

๑๑๘ ปล่อยปลาลงน้ำ

๑	ปลดปลาลงปล่อยน้ำ	ปลาดี้
	ใจมุ่งว่ายวนหนี	แหวกน้ำ
	ปล่อยซำศึกถาดค้ำ	ผู้ปาก ไปแน่
	อยู่ที่ใหญ่ยศดำ	เด็ดแล้วดีมคุณ ฯ

๑๑๙ ขึงหมาในกลอง

๑	คนจับอรินราสได้	ดูเบา
	หลงไล่ตรุกูเตา	ดูได้
	อรินทรพดิกเพดา	กดัมไฟต์ ผดาญเฮ
	เปรียบสุนัขก็ไว้	ที่ห้องกลองหนึ่ง ฯ

๑๒๐ เอहनังรองหมา

๑ ขยำเอาต้นขันทนัง	นอนหนัง
จักกวกักเกินหวัง	อิมไว้
ตั้งคนโตภเซซัง	ตั้งด้วย ทรัพย์ฤ
กวอเบม้วนซ้อไว้	ชู้ยเซอฉิมหาย ฯ

๑๒๑ ไข่มดต่างขวาน

๑ ขยำเอามัดผ้าไม้	เหมื่อนขวาน
กั้นจะหักคมราว	บิ่นมู
ใส่คนขลาดแทนหาญ	การกิจ เสียนา
ใส่ข่อยมัดพึงรู้	อ่อนกล้าฉาดดาธา ฯ

๑๒๒ หักด้ามพร้าด้วยหัวเข่า

๑ ขยำคัตด้ามพร้ากาจ	แข็งกั
ค้วยเข้าซาประนัง	เห็นยอเน้น
ฤจักอ่อนโดยหวัง	วงวาด ไฉนา
ความที่แข็งอย่าเค้น	หักขอขึ้นความ ฯ

๑๒๓ ตำนานน้ำไข

๑ กระพุ่มน้ำที่หน้า	ตอบไข
ปลาดกระจ่ายเคยไป	ตอบแห้ง
เจ้าของดักเด็ยใจ	จักขาด เจ็ยวพ็ถ
ตาท่านหาอย่าแกดัง	กต่างกัันทางขวาง ฯ

๑๒๔ เก็ยวแฝกมุงบ้า

๑ เก็ยว หมู้าตากกทั้ง	แซมพง
แฝก กนากตากเดอหลง	แบกบ้า
มุง ร่มที่ในดง	กว้างใหญ่ นั๊กแย
บ้า เปรียบคนคิดค้า	ทรวัยน้อยแต่งดำเกา ฯ

๑๒๕ ตำนานพริกละลายแม่น้ำ

๑ คำพริกขยิกขย	ผมอ
พริกบ่นคนคิดถ้อ	ครกไต
ละลายดงทะเลฎา	รดจัก เผ็ดนา
ตั้งคนใจกว้างให้	ทรวัยน้อยละลายศุนย์ ฯ

๑๒๖ ฝากไข่ไก่ไว้แก่กา

๑ ฝากฟองเบ็ดไก่ไว้	แก่กา
แต่มีฝากยังมา	ฉกย้าย
ทรมานชั้วว่าชนพา	ลจิตต์ โจรพ่อ
อย่าเห็นแต่ใจง่าย	ฝากเข้าของสงวน ฯ

๑๒๗ ฝากปลาไว้แก่แมว

๑ ฝากมัดสยาไว้แก่	วิพาร์
ฤงคเวณม์จฉา	ขึ้นไซ้
ดูกเม็ยเพือนฉิวพา	ฉนั๊ก เสงเฮย
อย่ามกง่ายฝากให้	ปกบ้องทองเงิน ฯ

๑๒๘ หุงเข้าประชดหมา

๑ หุง สารไล่หม้อฉัน	เห็ดอหลาย
เข้า ศดุกลั้กะทาย	ทุ่มไว้
ประชด ฉุนฉิให้ห้าย	โธภลัก หายฤา
หมา เปรียบเข้าชั้วไว้	ยิงให้ยิงกิน ฯ

๑๒๘ บึงปลาประชดแมว

๑	บึง มัจฉาใหญ่หน่อย	นับอนันต์
	ปลา ตุกเสี่ยวดั้งคัน	แตกให้
	ประชด แมวจะให้มัน	หายตโมภ หายฤา
	แมว เช่นบัวคว่ำใช้	ยิ่งให้ยิ่งเหิม ฯ

๑๓๐ ยังไม่เห็นน้ำตักกะบอก

๑	ยังไม่เห็นน้ำรับ	ชิงกัน
	ตักบอกร่วงปทุมบัน	ดื่มน้ำ
	หากคตาดหน้าเคอะซัน	เจ็ยวพ่อ
	หมายตั้งบ่เห็นกา	กึ่งได้ โดยเตา ฯ

๑๓๑ ยังไม่เห็นกระรอกโก่งหน้าไม้

๑	ยังไม่เห็นรอกเต็น	ตัวมัน
	ขยำเพื่อโก่งเกาทันท์	หน้าไม้
	ถ่ายหย่อนเพื่อนจักหยัน	เขาระเด็น
	ยังไม่แน่แท้ได้	ควนก็อคุยก่า ฯ

๑๓๒ พุงหอกเข้รอก

๑ พุงหอกเข้รอกแล้ว	ห้ถักหนี
ใจด่วนควรกรวด	บ่ได้
ผิดถูกไม่ทราบมี	จิตค้มัก ง่ายนา
เขาแต่ได้ร้จการไว้	ชู้ยพ่นมือคน ๗

๑๓๓ ชนกลายไม้

๑ ชี ด้กุนานักได้	คุดหมาย
นก ไหญ่น้อยแดหลาย	ด้ถ้าง
ปลาย พฤษนิกนกกหาย	บ่ห่อน เห็นนา
ไม้ เปรียบคนชู้ยอ้าง	เปด่าล้นดมเหตอ ๗

๑๓๔ หลับตายังกะสุน

๑ ขวดดีเตาสวดอ้าง	ขวดคุดน
หัดบ่เนตริงกะสุน	เซอะเท้
บ่างใดจะเหมาะหมุน	ถูกมุง หมายเฮย
เห็นว่าบ่วยการแม่	พดาดแล้วเปด็องแรง ๗

๑๓๕ ขวานสับฟาก

๑	ไอ้อวดสารพัดรู้	กิจการ
	ครันจักเขากรงาน	เงอะงะ
	ไม่เป็นเรื่องราวกขวาน	สับฟาก
	หากว่าใครเชื่อถือ	ช่วงใช้การเสีย ๆ

๑๓๖ สุกหัวกินหัว

๑	บึงปลาหัวตุ๋กแล้ว	กินหัว
	ใจง่ายโตกเมามัว	มักได้
	ทรัพย์สิ้นส่วนครอบครัว	คราวส่ง คดง่เย
	หัวแรกรวมไว้ใช้	ฉลาดชั้นเชิงหวัง ๆ

๑๓๗ สุกหางกินหาง

๑	บึงปลาหางตุ๋กแล้ว	กินหาง
	คนจิตค้มักมากต่าง	เดาะกตา
	ทรัพย์สิ้นส่วนคดง่ฉาง	เงแบ่ง กั้นญา
	ได้ส่วนแบ่งสองซ้ำ	ฉลาดชั้นเชิงไหว ๆ

๑๓๘ อย่าง่างภุเขา

๑) ขยำ ทนงอวดอ้าง
 ้ง่าง แ่งแก่งหินถ่อ
 ภู ฝ่าไม้เอนถ่อ
 เขา คุจความแข็งข้อ

ฝ่มื่อ
 หัดถทอ
 มื่อเมื่อย เปด่าเฮ
 ขยำค่านขัดขัน ฯ

๑๓๙ อยำยาแผ่นดิน

๑) แผ่นดินแยกแตกพัน
 ขยำอุติเอาดิน
 จุกยาห่อนขิดดิน
 ความแผ่นดินชุ่มเค้า

พังภินท์
 ยัดเข้า
 โชนเช่น
 ใหญ่ห้ามเหือดไฉน ฯ

๑๔๐ อยำเพิ่มพินนาค

๑) คั่วค้ำช้ำทาดทั้ง
 เด้รมได้ร่ายนายชนิด
 ฤจาจะรอดชีวิต
 เพิ่มพินนาคยากเของ

ถอยฤทธิ
 ฤทธิเอง
 คุจพิษ ฐนา
 อยำช้ำคิมเด็รม ฯ

๑๔๑ อย่าหาเดือออบุ

๑	อย่าเกะกะแกะก้าม	ปูเป็น
	หาแหล่งโตหืดเห็น	ห่อนได้
	โตหืดบ่แดงเด่น	แต่หยาด ยางแย
	ปูเปรียบผู้ทรัพย์ไว้	เว้งรูปรานี ฯ

๑๔๒ อย่าหาตีหนู

๑	อย่าอุตุวิริคน	คิดหา
	ตีหนูเยียวยา	ยากได้
	เช่นชนช่อพาด	เหลือชาติ ชั่วแฮ
	ตีไม่ม้แมนไค้	แคะคันตุ้ดแสง ฯ

๑๔๓ เป่าบี่ให้แรดพัง

๑	เป่าบี่เลี้ยงเด่นาวให้	แรดพัง
	มันไม่รู้เพลงดัง	เป่าแท้
	กล่าวธรรมที่ทุกขัง	พาดโหด หึนนา
	เหลือที่จะกล่าวแก้	โหดให้สว่างไสว ฯ

๑๔๔ สีสขอให้ควายฟัง

๑ สีสขอให้ควายฟัง	ควายฟัง
โหนจักทราบเดชะดัง	คุดไม้
ถนอมธรรมที่สัจจัง	พาดทับ โง่แป
บารณญ์ดุดโปรดโง่ให้	ทราบวัตรธรรม ฯ

๑๔๕ ตักน้ำรดหัวสาว

๑ ตักน้ำรดสาวต้น	หลายถึง
สาวบ่ชิมชาบขัง	ทักได้
แจกครบไผ่ฟัง	โอบาท
สอนเท่าสอนฤๅได้	คุดข้อคำสอน ฯ

๑๔๖ หูหนวกเอนาหยอด

๑ ธรรมดาหูหนวกเอนา	ทักคั้ง
หยอดหูขี้	อับได้
แจกขนชาติทักคั้ง	ตั้งเท่า ไรนา
มันไม่จำตั้งไซ้	เฉื่อยเบอเห็ดอสอน ฯ

๑๔๗ แขนขาดได้กำไ

๑ แขน ขาดคืบคู้ช้าย	ชวากร
คว้น ดึงคานวาวรอน	วังไว
ได้ วงวะใดคชน	แขนกุด แขนเฮ
เสื่อ คีรีได้	คิงผู้แทนกุด ๗

๑๔๘ หัวล้านได้หัว

๑ คีรีษะดานเตียนโต้ง	แดงคีรี
ชยากแต่งผมได้หัว	จคจ้อง
คดำผมไปพมมี	หมายแปล่า ไปเฮย
ได้ ตั้งโตไม้คอง	กิจแล้วอย่าหวัง ๗

๑๔๙ นิ้วคว้นได้แหวน

๑ นิ้ว คนถรรพสืบช้าย	ช่องชวา
คว้น เต็มแม่แต่ผ้า	หัตถ์ไซ
ได้ คีรีตั้งโตมา	สวมได้ ได้ถู
แหวน คุจดังคีรีได้	หอนได้ดังหวัง ๗

๑๕๐ ตาบอดได้แว่น

๑ คนมีท่อนศรไข	ขึ้นราชการ
มาลงเบญจตยาน	แว่นแก้ว
ได้คู่สิ่งใดคาด	บ่ห่อน เห็นเฮย
สรรสิ่งที่มีองแผ้ว	อภิพยุบอดเขลา ฯ

๑๕๑ ช่างตายทั้งตัวเอาใบบัวปิด

๑ ช่างใดตายกตั้งอยู่	ทั้งตัว
อุกรเก็บใบบัว	ปิดไว้
ความร้ายกาจน่ากลัว	พุ่งเพื่อง
เด็บทพยัพเพื่องไฟให้	สงบพุ่งฤาพุ่ง ฯ

๑๕๒ ขี้ก้อนใหญ่ให้เด็กเห็น

๑ ลูกก้อนใหญ่อย่าให้	เด็กเห็น
มันไม่ปิดปากเป็น	เบ็ดแต่
การต้มสิ่งใดเหม็น	เหม็นอนกั้น คุณนา
ควรปกปิดมิดแม้	แพร่ให้ อังฮาย ฯ

๑๕๓ ขนต้นไม้สุดยอด

๑	ปิ่น	พฤษภไพรไต่กัน	คตลคบน
	ไม้	หมดยอดจอตจน	จิตตตัน
	ดุด	คิตลุดชวายน	ดุดบาย ปิ่นเยย
	ยอด	ชย่างคนดุดัน	คิตคิตตันทุตัง ๗

๑๕๔ ใต้ไม้ลำเดียว

๑	ใต้	ตระพานพาดไม้	ดำเดี่ยว
	ไม้	ต้นห้วนกายเดี่ยว	เมอเมอ
	ดำ	ภุกทพังเหตเดี่ยว	แตหอน เห็นเสย
	เดี่ยว	ดั่งคนบเออ	พังผู้พาดนา ๗

๑๕๕ ฝูคเคินตรอก

๑	ฝู	กอบดินทรพัยทั้ง	บริชา
	ดี	ประหยัดวาจา	จิตต์พร้อม
	เคิน	คัตคัตมรรคา	หัดกหตบ พาดแย
	ตรอก	ชอกดุดเดี่ยวอ้อม	หอนให้พาดเห็น ๗

๑๕๖ ขักรอกเดินถนน

๑ ขักรอก	ขักรอก	ทรพด
เกิดเรือนเบยคน	เกิดเรือนเบยคน	มั่งคั่ง
เดินหาญรุกรานชน	เดินหาญรุกรานชน	ชอบเช่นพาดนา
ถนนใหญ่เทียบวรายกั	ถนนใหญ่เทียบวรายกั	กีดกันรนาทาง ฯ

๑๕๗ จับขังหาง

๑ จับขังหาง	จับขังหาง	มันมือ
พลาตพลิกจากคัวถือ	พลาตพลิกจากคัวถือ	โทษให้
เดี่ยวทรพย์อับอายภา	เดี่ยวทรพย์อับอายภา	ทราบเท่าศูนย์แฮ
ตั้งจับหางงูไว้	ตั้งจับหางงูไว้	วัดแจ้งวรายปราณ ฯ

๑๕๘ ตากงูตามหลัง

๑ ตากงูตามหลัง	ตากงูตามหลัง	ตามหลัง
งูพิษคือพาดพลังค์	งูพิษคือพาดพลังค์	ติดค้อย
ตามหลังดบดมหวัง	ตามหลังดบดมหวัง	พัดคู้เว้นฤ
พาดบเวณชัพนอย	พาดบเวณชัพนอย	หนึ่งทงทรพย์ดิน ฯ

๑๕๕ เปิดฝาเรือนอวดคนอื่น

๑ ภรรยาเคืองคิ่งแก่น	สามี
หรือเรื่องความขบถ	เถาได้
ปากเบ็ดโทษคนดี	แผ่ทั่ว
เหมือนเปิดฝาเรือนให้	เพื่อนบ้านดูของ ฯ

๑๖๐ สาวใส่ให้กากิน

๑ อุดริเก็บเรื่องราว	ฉานชน
เด็ดล่อล่อความปน	ปดได้
ตัวก็เป่าจากผล	จากประ โยชนินา
ดูเงาะสาวได้	ส่งให้กากิน ฯ

๑๖๑ บินรูปเจ้าชก

๑ คนกิดวิปลาศแท้	โทษมุด
นายพระคุณบุญปุน	ปกเกล้า
บินเบนรูปจำรูญ	ฤาเวด ไว้โฮย
ชกค้อยค้ำเข้า	ชั่วชฉิบหาย ฯ

๑๖๒ บัณฑิตเจ้าไหว้

๑ คนคิดชอบกอบเกอ ^๒	การสนอง
เจ้าพระคุณบุญครอง	ครอบเกล้า
บัณฑิต ^๒ เป็นรูปเรื่องรอง	ฤาชา ไฉนา
ไหว้ ^๒ ผู้ดีการกำเ้า	ชอบเจ้าจำเวียร ๗

๑๖๓ คิ้วกระทบคราด

๑ คิ้ว ^๒ กระทบคราด ^๒ เบน	ตามปาม
บิัค ^๒ วรรดวนตาม	โกรทหง้าน
โกรทคนที่เรื้อนตาม	คิ้ว ^๒ แล่วพื่อ
ตบ ^๒ ชดชาวม้าน	บั้น ^๒ บ้า ^๒ คัด ^๒ คี ^๒ ๗

๑๖๔ โกรทหมาดำหมาแดง

๑ โกรทสุนัขดำ ^๒ ร้า ^๒ แฉ้น	สุนัขแดง
คือ ^๒ ว่านายหงดแดง	โทษ ^๒ ข้า
ข้า ^๒ คนที่รักแรง	ทำ ^๒ ผิด ดงฤา
โกรท ^๒ ไม่เขียนแปด ^๒ ย่น ^๒ ถ้า	เขียน ^๒ ข้า ^๒ ผิด ^๒ แทน ๗

๑๖๕ นมยานพืดอก

๑ นมยานยาวเยียดย้อย	ทับดอก
พวงกระเพมเพียงพก	พาดท้อ
จับตั้งกระแตกทก	ห่อนหลุด ขาดนา
ถูกรักกตบขังต้อง	เช่นเค้าโคงเตง ฯ

๑๖๖ ขว้างไม้พั่นคอ

๑ จะซัดถรรพตั้งเป็ดอง	ปลดไป
จากอาตมตั้งไค	เด็ดตัว
พั่นความไม่มีภัย	ผีไม้ พั่นเฮย
เหมือนขว้างงม้นม้วน	ไม้พั่นพั่นคอ ฯ

๑๖๗ นกไร่ไม้โหด

๑ ไม้ใหญ่ใบहनัน	บังแสง
นกบ่มาพักแผลง	พดอดได้
เฉกชนเลื่อมโรยแรง	บุญเก่า ต้นองนา
ชนบ่มาให้ใช้	เพราะเชื่อบุญคุณ ฯ

๑๖๘ ^๔ท้องถนนเสาเรือน

๑ ไม้ใหญ่โอบห่อต้นไม้	ตงกระจาย
ยังไม่ทันจักตาย	แต่จ้อง
คนเห็นก็ชวนขวาย	พันต่าง ^๕ พันเฮย
ผู้ใหญ่ยัดคอกคอก	ทุกข ^๖ รือถนนเรือน ๗

๑๖๙ ^๔เรือใหญ่คับคลอง

๑ เรือใหญ่แคบคับทั้ง	ฝั่งคดอง
คัดวาดหวังตั้งปอง	สุดถ้ำ
ผู้ยัดใหญ่กรรมด้นอง	ด่มบตี วิบตีแย
เที่ยวถ่อพายแจวค้า	ชัด ^๕ เดียงซี่ฟโนน ๗

๑๗๐ จรเข้ขวางคลอง

๑ จรเข้ตัวใหญ่ขึ้น	ขวางคดอง
แผดงฤทธิคนอง	หนักแล้ว
คงมอดเพราะมือของ	คนมุง ฝนายแย
ขวางที่ท่าหนักดั้นแกดัว	บ่แกดัวนิมหาย ๗

012733

-2.ก.พ. 2520

๑๗๑ เต่าโตคับหนอง

๑ คับอกโง่เต่าเขื่อง	ยักษ์กาย
โตคับหนองน้ำขาย	ยากแท้
คนมียศใหญ่กตายน	กตัญญูต่อม ทรัพย์นั้น
โตแต่ยศทรัพย์เบ็ด	สุดปด้าอาตมา ฯ

๑๗๒ ถึงตกต้นไม้

๑ ถึงใจจับกิ่งไม้	ผูก
คนเจ็บกายด้บั๊ก	บอบช้ำ
สนนดาดแหดมหดัก	หลงผิด ไปแฮ
ดีเท่าดีเห็ดด้า	พลาดแล้วดวงโครม ฯ

๑๗๓ ย่อมแมวขาย

๑ จับแมวมาตบด้าง	ดอดดี
ขายส่งแด่นอับรีย	ชั่วช้า
เป็นคนคิดเอาดี	โดยร้อน ร้อนเฮย
ขายอื่นบ่คิดค้า	คิดย่อมแมวขาย ฯ

๑๗๔ ฟังเข้าสู่วัด

๑ คิดคิดอนาคไอ้	ชายแทน
เป็นบุรุษเด่นเกิน	ก่อไร้
มาเป็นคัทรูแหน	เข้าสู่วัดนา
ชนแต่เกยจกร้านไว้	ออมอ้วนเต็มโต ฯ

๑๗๕ ชักใบให้เรือเสย

๑ ชู่เขาจะกอดเข้า	พัดวัน
มาต่อคกลางขวางกัน	กิดหน้า
ทานทานจะให้ บัน	กดับชัก เขื่อนเฮ
ชนชาติตระหนี่บ้า	ชักให้เรือเดี่ยว ฯ

๑๗๖ ท่าเข้าด้วยครกกะเบือ

๑ ทำกินพอแต่ท้อง	ทนอายุ
ไม่เผ่เผื่อมิตรภัย	พี่น้อง
เขาคงแข่งตำตาย	ตั้งบุรุษ ครานเฮ
คำซึ่งเขาเปิดอกก้อง	กับด้วยครกกะเบือ ฯ

๑๗๗ สีนรพคบล

๐ ดีนรพเนกเช่นเชอ ^๕	อัคร
ยนิมตากหม่ตาจร	จวบผ้าย
เดี่ยยศเดื่อมเกียรคิถอน	เด่นรพ ชาติเฮย
คือว่าคนคบห้งาย	บ่เกอกุดวงค์ ๑

๑๗๘ ราชสีห์คบโค

๐ ดีหราชชาติอกเหียม ^๕	เดโช
พัวพะปะผุงโค	คูเค้า
ไครยดบ่ยดโล	ภณแพก พรรคเฮ
เนกชาติผู้คเคถ้า	คดุกกต้วจันทาด ๑

๑๗๙ ไฟลุกใส่ผู้่นฝอย

๐ เพดิงพดุงรุ่งเร้าไซติ	ชัชวาด
ชยากเขือฝอยชยาทาน	ชุ่มเชอ ^๕
คนมักชักโกรรพาด	หาเหตุ
ชยาย่วยุเย้าเกอ ^๕	ก่อให้ไฟชื้อ ๑

๑๘๐ ถ่อแพไถ่เสื่อ

๑ ถ่อ ยาวโยนคู่คำ	คัตฉัน
แพ พมเด็จพระฝั้น	ผิงกว้าง
ไถ่ เดี๋ยวล่องลอยย่น	ย่นทัพ แกรงแฮ
เสื่อ ม้ายแพคนก้าง	โตดน้ำหนึ่เสื่อ ฯ

๑๘๑ ต้นขจนกรอก

๑ ทำโทษสรรพสัตว์ทั้ง	ทรชน
มันมักกตบัสตุ่น	ชอกช้า
เหมือนต้นขจนคน	จนกรอก
หนักตบหน้าสู่ช้า	กัตฉันลุดแรง ฯ

๑๘๒ ผู้ควาข่าพลอย

๑ ผู้คุดเข่นนน	พอด
ข่าพลอยพาท	แทรกซ้อน
เลขชนโหดไม่มี	มารยาท
ลัดคุดลัดลัดลัดขอน	แคะไค้ผู้คุด ฯ

๑๘๓ เนื้อไม้ได้กินหนังไม้ได้นั่งกระดูกแขวนคอ

๐ เนื้อไม้ได้กินหนังไม้	ทำเนา
หนังไม้ได้นั่งเอา	กระดูกห้อย
แขวนคอเที่ยวเดินเตา	ตามค้ ชุมเฮย
เกิดค้เคี้ยงแซมช้อย	ชวดได้ตั้งมัดมาน ๗

๑๘๔ ถ่อเรือหาความ

๐ ถ่อ เทียบวิริยกล้า	หาญพยุง
เรือ ร่างกายย้ายพุง	เที่ยวได้
หา ลึงที่ผดุง	ดวงจิตต์ แสงวงเฮย
ความ ทุกข์ไต่กโรคไซ้	ห่อนสิ้นสงสาร ๗

๑๘๕ อีกาตอมรุ่ง

๐ อี กาแกแะด้อง	ดื่บหา
กา เพื่อนเคื่อนกันมา	มุงดู
ตอม ตามเฉียวโถมถา	ผวาจิก รุ่งเฮย
รุ่ง หลัดกั้นตุงผู้	ฉดาตติหันพาด ๗

๑๘๖ เขียนเสียให้วัวแก้ว

๑ เขียนเลือดเลือดส่งให้	วัวแก้ว
วัวฟุ้งเลือดเดินมัว	บ่รู้คั่ง
เขกชน ไช้อวดตัว	โคชู เขาแย
เขากาบ ไช้อวดฟุ้ง	เพียงรู้ฎาเกรง ฯ

๑๘๗ จับปลาในปลัก

๑ จับปลาในปลักปลัก	ปลาหาย
โถงจะเขามากมาย	หมดสิ้น
จับกรจับตะกาย	ปลาปรูด ไปนา
โถงนักมักเดือดดิน	ตาถดินศูนย์ผล ฯ

๑๘๘ ขุดบ่อล่อน้ำให้ปลาหลง

๑ ขุดบ่อลวงด่อให้	ปลาหลง
เข่าอยู่กับจับปลง	ซึ้งปลัด
พาสกิดเดห์กตผจง	ทำด่อ ไร่แย
ใครดุ่มหลงเขาดิน	แต่ด้วยยกตลวง ฯ

๑๔๙ เขี้ยบตมเบอนตั้น

๑	เขี้ยบตมเกิดอะคตะเคด้า	บาทา
	ตมตจูกุศตด้า	หัตต้อง
	หมั้นชำระบาปหนา	หนักเบ่ง เบาเฮย
	ล้างบาปเป็นบุญบ้อง	บีดห้องหับอบาย ฯ

๑๕๐ มือไม้พายเอาคั้นราน้า

๑	ม้อมไม้ถ่อทัง	ไม้พาย
	เท้าวราน้ากระจาย	ซักซัก
	เขากอบกัจจววย	ชวนอยู่ ไฉนนา
	กล่าวซักขวงทางถ้า	ถ้อยเท้อย่าทำ ฯ

๑๕๑ ซักตพานแหงนถ่อ

๑	ซัก ทพยตั้งบ่อนถ่อ	ปองสาว
	ตะพาน รับกดับซักถาว	ซักซัก
	แหงน เปด้าเจ้าใจหนาว	จอนั่ง
	ถ่อ เทียบกุดาหงคว้า	ปักเข้าขาดดอย ฯ

๑๕๒ ตกกะไดพลอยโจน

๑ ตกบันไดโคดแกดั่ง	โจนहीं
ตกตะพานทำที่	อาบน้า
ทาดั้นน้บ้หลายปี	ตามไม้ ปะแฮ
บอกว่าปดคปด้อยช้ำ	แข่งแกกัันฉิน ๗

๑๕๓ ผู้ตุดินตัก

๑ ผู้ไรแรกแต่ดั่ง	เดิมมา
ดี เพราะบุญบูรพา	ก่อเก็ช
ดีน พยำแผยขอด้	หัดเหตุ
ตก ดุจหมากพร้าวเรือ	กตัมได้ดินพวน ๗

๑๕๔ ปลุกเรื่อนโกถวัด

๑ ปลุก ผั่งเต้าเหย้าอยู่	ยดงาม
เรื่อน หนุ่มด้าวคังคาม	คำเข้า
โกถ หน้าต่างดั่งขี้ด้าม	เฉนรหนุ่ม นึกนา
วัด ดั่งวรด้ายเคว้า	ด้วนบ้านมัวหมอง ๗

๑๕๕ มีเมียต่างบ้าน

๑ มี ภริยาอย่าไว้	โกตสดาน
เมีย มักทุราจาร	จิตต์เคต้า
ต่าง คนต่างรำคาญ	คิดอยาก ไปเฮย
บ้าน ห่างทางถึบเท้า	รับเคต้าคตายนาย ฯ

๑๕๖ วัวสันหลังขาด

๑ คิดวัวหลังขาดหน้า	นานแฝด
หวาดตักกุงกาแก	เกาะคู้ย
เดินโคระวังแด	เหต้อบดอบ ด้งนา
เนกชาติคนร้ายบู้ย	บอกร้ายในตัว ฯ

๑๕๗ หน้าควายเสียตายพริก

๑ หน้ากระบือแล้วคิด	เดี่ยตาย
ซึ่งพริกชิงทั้งหลาย	หุดากแท้
หวนจิตต์ คึดกตัมกตายน	เป็นอื่น
คนจักคิดเคียนแต่	ชั่วสันคูนัยชนม์ ฯ

๑๕๘ โศกแก่ชอบหญิงอ่อน

๑ โศกเฒ่าเขาหักเหียน	หายคม
พานพบหญิงอ่อนนงม	งานเคียว
ชายแก่พบดาวส้ม	ดับจิตต์ เชานา
พุ่มแพะรดมันเขียว	ไผ่ผืนผือเหลือง ฯ

๑๕๙ ได้ใหม่ลืมเก่า

๑ ได้ สิ่งพัตต์คู่ของ	คิดใจ
ใหม่ ก็ใหม่เอี่ยมไม้	ละอ้าน
ลืม ของที่เคยใน	อกอาบ เอิบนา
เก่า ว่าเก่าแก่จ้าน	จึงต้องเคยลืม ฯ

๒๐๐ พายเรือในหนอง

๑ ลงเรือคัตวาคพู้	พายประแดง
วนอยู่ในหนองเอง	อับอัน
ถึงโตไม่ถึงเอง	จักคำ เปตานา
เนกคิด วนเวียนต้น	เป็ดียนปลาใจเอง ฯ

๒๐๑ ว่ายนำหารเข้

๐ เห็นชัดจรเข้ฟอง	พชด
ดูว่ายแหวกวงวน	เวดเคด้า
จวนกัจจิตต์จำจน	จักเคียง หัดถกนา
ร้ายเท่าร้ายชั้นเข้	แก่นได้คึดคึด ๑

๒๐๒ เอาห้วงคลองคอ

๐ ไม้มีห้วงบ่วงแก้ว	คำฤษณา
เอาห้วงล้อมคิภา	วุ่นดิน
ดุกเมี้ยตะโปกคา	ด้ามตั้ง ห่วงแฮ
ห้วงไม้มีหมดดิน	ภพเพียงนฤพาน ๑

๒๐๓ อุ่มหมูทงมุง

๐ อุ่ม หมูมักห่อมุง	นุงนัง
หมู หมกมุงมีดขัง	ไม้แย้ม
ทง ผู้โอบอุมพัง	ไม้ทراب ชัดนา
มุง ดุจความอ้อมแอ้ม	ดูจอ้างสว่างไฉน ๑

๒๐๔ ข้างวางขอ

๑ ทาดภริยาทั่วทั้ง	หญิงชาย
บหมั่นว่ากล่าวตาย	กตัญญู
เช่นชู้ชพังพตาย	บจับ ขอนา
ขาดะขาดหนักแรงหรือ	ฤทธิร้ายเหลือขอ ฯ

๒๐๕ เหาะเกินลงกา

๑ เหาะ รเห็จดีงดี	ดงกา
เกิน กตัญญูไปกตัญญูมา	ไปรู้
ดง ตามนักดีทथा	จึงทราบ ทางเสีย
กา ระวังโรคมผู้	แน่แท้ทางดี ฯ

๒๐๖ ตามอดสอดตาเห็น

๑ ตามอดสอดเรื่องรู้	ราวให้เห็น
หาแต่เรื่องเคืองเข็ญ	สอดพริ้ง
บาปบอดวิบากเป็น	บาปปาก อึกนา
ยังบ่เจียมตาต้อง	สอดครุ้เอาอะไร ฯ

๒๐๓) ความรู้ในสมุด

๑) เฟ่งเพียรเวียนทั่วถ้วน	วิชา
จดได้สมุดมา	หมกไว้
ไม่มีจิตต์เจตนา	นึกบ่น บ้างเขย
ควรวนุกเนนเรียวไ้	ชวดได้ตั้งหวัง ฯ

๒๐๔) ตัณหาบ้ำผู้หญิง

๑) ตัณหาห่อหุ้มจิตต์	โศดเขดา
หลงรักคนเดี้ยวเตา	งุ่นหง้าน
ด้กรที่ฉลาดเขา	คิดถ่อ หลอกแฮ
ไ้ โง่งงานการบ้าน	บอกบ้ำผู้หญิง ฯ

